

การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคการศึกษา 4.0*
THE MODEL DEVELOPMENT OF SCHOOL BASED MANAGEMENT
OF SCHOOLS UNDER THE LOCAL ADMINISTRATION
FOR EDUCATION 4.0

ศุมลथा เพชรใส

Sumontha Petchsai

เด่น ชะเนติยง

Den Chanetiyoung

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: TwoBlack_Angel@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 และ 2) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายธิบาย และพรรณนาความ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 109 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Received 7 August 2019; Revised 20 August 2019; Accepted 22 August 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า องค์ประกอบหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมี 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วมด้านบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการบริหารจัดการตนเอง และด้านการพัฒนาทั้งระบบ และตัวชี้วัด จำนวน 30 ข้อ

2. ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 109 คน พบว่า ทุกคน เห็นด้วยกับรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of the study were: 1) to determine the factors and indicators of the school-based management of school's model under the local administration municipality in Thailand 4.0; and 2) to present the school-based management of school's model under the local administration municipality in Thailand 4.0. The research process consisted of two steps: 1) analyzed the documents concerning the school based management of schools model under the local administration municipality in Thailand 4.0; 2) to determine the factors and indicators of the school based management of schools model under the local administration municipality in Thailand 4.0 by focus group discussion; and 3) evaluated the opinions of 109 school administrators with a rating scale questionnaire. The analysis of the data was accomplished by computation of mean, and standard deviation.

Based on the findings of the study, it was concluded that:

1. Based on group discussion all of experts were absolutely agreed with the factors of the school-based management of schools' model under the local

administration municipality in Thailand 4.0 were 6 expect so that decentralization, participation, system of development, role of community in education development, self-management and check; and balance and 30 indicators.

2. Overall the opinions of 109 administrators toward the school-based management of school model under the local administration municipality in Thailand 4.0 were at high level.

Keywords: Development, Format, Educational Manager, 21st Century

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 289 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และตามความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐาน และระบบการจัดการศึกษาของชาติ และคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 กำหนดให้ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี สิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายใน ท้องถิ่น” และ มาตรา 42 “ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น

ปัจจุบันนี้ นอกจากองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด โดยมีมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทและส่วนร่วมในการ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา จัดตั้งและ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา การพัฒนาอาชีพของประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมใน การจัดการศึกษาในท้องถิ่น อีกทั้งยังถือเป็นพันธะทางสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ในท้องถิ่น ที่เกิดจากการกำหนดรูปแบบการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต่อการจัดการศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เยาวชนในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคล

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบของโรงเรียนพระบรมมหาราชวังทำการสอนหนังสือและเลข เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการเข้ารับราชการ มีลักษณะที่แตกต่างจากโรงเรียนที่ดำเนินการในวัดโดยที่ให้มีสถานที่เรียนโดยเฉพาะ มีฆราวาสเป็นผู้สอน และสอนตามระยะเวลาที่กำหนดในวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และอื่น ๆ ที่จำเป็นที่ไม่เคยมีการสอนมาก่อน นับแต่มีการจัดตั้งโรงเรียนในพระมหาราชวังเป็นแห่งแรก การศึกษาไทยได้ขยายตัวออกไป และได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางโดยอยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์ตลอดทุกรัชกาล ในและระยะต่อมาได้มีการขยายการศึกษาจากระดับประถมศึกษาเป็นระดับมัธยมศึกษา และมีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพ โรงเรียนทหาร โรงเรียนฝึกหัดครู รวมทั้งสถานศึกษาระดับสูงหรืออุดมศึกษาเพื่อรองรับความต้องการด้านกำลังคนของสังคม ต่อมาประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตยรัฐบาลทุกสมัยได้ส่งเสริมการจัดการศึกษาของประชาชนให้ก้าวหน้ามาโดยตลอด เพราะได้เล็งเห็นว่าการศึกษาคือรากฐานของการพัฒนาประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม และให้ยึดหลักการจัดการศึกษาในลักษณะเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับสถานศึกษาในการปฏิบัติงานให้มากขึ้นมีความรับผิดชอบมากขึ้นและจะต้องให้พลังความรู้ความสามารถ ความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้เสียกับการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชน ท้องถิ่นและสังคมประเทศชาติ การบริหารจัดการโรงเรียนตามรูปแบบที่เคยปฏิบัติมานั้น อาจไม่สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาอย่างสมบูรณ์ด้วยเหตุนี้ แนวคิดในการบริหารจัดการศึกษาระดับโรงเรียนหรือระดับหน่วย “ผลิต” จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนในวิธีการคิด ความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอน (ถวิล มาตรการเยี่ยม, 2549) เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจในขอบข่ายหน้าที่และภาระงาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจรวมทั้งการกระจายอำนาจ ดังกล่าวเป็นแนวคิดที่ตรงกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management : SBM) (กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดนโยบายการบริหารสถานศึกษาในสังกัดโดยมีแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development หรือ SBMLD) โดยมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องนำไปสู่การเป็นคนดีมีอาชีพที่สุจริตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” แนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งด้านการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และส่งเสริม

ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเข้มแข็งสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง รัฐบาลและราชการส่วนภูมิภาคมีบทบาทเป็นผู้กำกับดูแล สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถของท้องถิ่น กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

ท้องถิ่นมีการจัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติ โดยมีความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ และมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาคำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน หรือยอมรับฟังความคิดเห็นของเอกชนประกอบการพิจารณาด้วย (สุพล วงสินธุ์, 2555) แนวนโยบายการบริหารจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดขึ้นตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีความต้องการกระจายอำนาจการบริหารงานและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ บริหารทั่วไป บริหารงานบุคคล และบริหารงบประมาณ ไปยังกลุ่มบุคคลที่มาจากประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้เข้ามาทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ การบริหารและการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระ และคล่องตัว เป็นสำคัญ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา มีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงได้ศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้ได้

รูปแบบและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยให้ชัดเจน
ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสาร
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดองค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อกำหนดเป็นกรอบรูปแบบการบริหารโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย รวมทั้งแนวทางการพัฒนา
ตัวชี้วัดองค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) เพื่อเสริมให้
ตัวชี้วัดองค์ประกอบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 มีความเหมาะสม และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อศึกษาระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากขั้นตอนที่ 1 -
ขั้นตอนที่ 2

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม จำนวน 109 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 109 ชุด

ผลการวิจัย

1. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสนทนากลุ่ม พบว่า องค์ประกอบหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมี 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการบริหารจัดการตนเอง และด้านการพัฒนาทั้งระบบ และตัวชี้วัด จำนวน 30 ข้อ

2. ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 109 คน พบว่า ทุกคนเห็นด้วยกับรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 6 ด้าน ควรประกอบด้วย ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการบริหารจัดการตนเอง และด้านการพัฒนาทั้งระบบ และตัวชี้วัด จำนวน 30 ข้อ อาจเนื่องมาจากการดำเนินการสนทนากลุ่มผู้วิจัยมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน จึงทำให้สามารถดำเนินการสนทนา

กลุ่มให้ได้อีกประกอบที่สมบูรณ์ดังที่ได้มาทั้ง 6 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช กรุดมณี ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สพฐ.ควรเพิ่มมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรให้มากขึ้นกว่าเดิม รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง 2) สพฐ.ควรเร่งรัดการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่หน่วยงานการปฏิบัติให้มากที่สุด และทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมีการจัดการข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้กระบวนการตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) สพฐ. ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนอย่างแท้จริง ผ่านกระบวนการพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม 4) สพฐ.ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผ่านการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้น (ธวัช กรุดมณี, 2551) และสอดคล้องกับงานวิจัยของดาวเรือง กินาวงศ์ ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ ในการกระจายอำนาจผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ปฏิบัติได้ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ร่วมมือกับทุกฝ่ายทำแผนกลยุทธ์กระจายอำนาจการบริหารให้แก่ครูสายชั้นและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สำหรับการมีส่วนร่วมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า แต่ละฝ่ายงานมีส่วนร่วมในการนำเสนองานและโครงการร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยในการจัดทำแผนกลยุทธ์ มีการประชุมสร้างความเข้าใจทุกสัปดาห์ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการเลือกตั้งคณะกรรมการเรียนรู้ มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ส่วนการบริหารตนเอง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า เป็นโรงเรียนผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็น

โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ.2551 มีหลักสูตรสถานศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษา และกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา บริหารจัดการ งบประมาณ การเงินของโรงเรียนตามระเบียบ ให้บริการสื่อเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และวัดผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย สำหรับการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับความต้องการของครูร่วมกับชุมชนวางแผนการบริหารงบประมาณและให้ชุมชนวางแผนการบริหารงบประมาณและให้ชุมชนได้เสนอแนวทางในการบริหารงาน รวมทั้งมีอิสระในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในขณะที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้มีการกำหนดวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการมีคณะกรรมการตรวจสอบ ดูแลด้านอาคารสถานที่ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลมีระบบการใช้งบประมาณที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติงานจัดทำสรุปรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน (ดาวเรือง กินาวงศ์, 2553)

2. จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 109 คน พบว่า ทุกคนมีความพึงพอใจกับรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบที่ได้มีความตรงตามการดำเนินงานของโรงเรียนที่ใช้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงทำให้มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Linda Darling-Hammond ได้วิจัยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ความเข้าใจของครูใหญ่ และพฤติกรรมหลักจาก 19 ปี ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากการศึกษาพบว่า การถือกำเนิดของเด็กถูกทิ้งไว้ข้างหลังกฎหมายและวัฒนธรรมของการศึกษาตามมาตรฐาน ที่มีความจำเป็นสำหรับการศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเจริญเติบโตทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนและรัฐมีการรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนมากทั่วประเทศในสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการปฏิรูปการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งมีอำนาจในการปกครองตนเองและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและเพื่อให้แน่ใจว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะถูกนำไปใช้ในโรงเรียน การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการตรวจสอบ การรับรู้ที่สำคัญและการดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนใน

เขตเทศบาลออร์เจเนีย หลังจาก 19 ปี ของการดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการสำรวจประชากร ทั้ง 86 คน ซึ่งเป็นครูใหญ่ในโรงเรียนเทศบาล ซึ่งพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานก่อให้เกิดการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และทำให้เกิดความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มมากขึ้น สำหรับครูใหญ่ที่มีประสบการณ์มากกว่าสิบปี ไม่ได้มีผลเกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แต่ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าสิบปีกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นชี้ให้เห็นถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นเพราะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกระบวนการทำงาน การตัดสินใจ ร่วมกับจุดแข็งของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะมีอิสระในการตัดสินใจ การจัดการเรียนการสอน และมีความยืดหยุ่น ซึ่งทุกฝ่ายต้องมีการตัดสินใจ ร่วมกัน (Linda Darling-Hammond, 2011) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภริตี กลกิจ ได้วิจัย การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับมาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีหลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและหลักการแบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด และมาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีกีฬา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์มีวิจารณ์ญาณมีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองคิดแบบองค์รวมทั้งระบบและมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด (อภริตี กลกิจ, 2554)

สรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคการศึกษา 4.0 สรุปได้ดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคการศึกษา 4.0 มี 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการ

ตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านการบริหารจัดการตนเอง และด้านการพัฒนาทั้งระบบ และตัวชี้วัด จำนวน 30 ข้อ

2. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 109 คน พบว่า รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคการศึกษา 4.0 โดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะ การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังนี้ (1) ด้านการกระจายอำนาจ ผู้บริหารควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (2) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมีการพัฒนาและการถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาาร่วมกัน (3) ด้านบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องควรร่วมรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินการและผลการดำเนินการทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อการรักษาผลประโยชน์ให้กับส่วนรวม (4) ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ผู้บริหารควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และการตรวจสอบที่ตรงไปตรงมา (5) ด้านการบริหารจัดการตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้เนื้อหา ผสานวิธีสอนและเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และ (6) ด้านการพัฒนาทั้งระบบ การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับการพัฒนาจะช่วยให้การดำเนินงานมีผลสัมฤทธิ์ที่น่าพึงพอใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง (1) ควรทำการวิจัยสภาพปัญหาารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อจะทราบว่ามีปัญหาและความต้องการใน

ประเด็นที่สำคัญ และ (2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 กับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อหาแนวทางพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความทันสมัยต่อการบริหารต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion). เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2551 จาก www.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/008.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ดาวเรือง กินาวงศ์. (2553). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ถวิล มาตรฐาน. (2549). การปฏิรูปการศึกษา:โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ. กรุงเทพมหานคร: เสนาธรรม.
- ธวัช กรุดมณี. (2551). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพล วงสินธุ์. (2555). การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. วารสารประกันคุณภาพ, 1(2), 12-14.
- อภิรดี กลกิจ. (2554). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับมาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- Linda Darling-Hammond. (2011). *Teacher and Leader Effectiveness in High-Performing Education Systems*. Washington, DC: Stanford Center for Opportunity Policy in Education.